

meg paa trow oc ſandhen thet han oc hanſſ brøder ſtulle ybermere i thette aar holde en ſonghen meſſæ for ſti. franciſci alter for eder vtaff eders patrona ſta. anna hwer tiſtag, Oc thet till haſſuer for^{re} brøder loſſuet meg at the ſtulle were eders capellaner till gud i theres Meſſer oc andher gudztienest, Kiere broder giører her vti ſom myn gode trow er till eder oc ieg klerlige forſtilde will i alle maade Kiere broder giører well oc ſyer myn modher oc myne brøder mange gode natther paa myne vegnæ, Raader oc bynder altiid offuer meg ſom offuer eders Kiere ſøſther, Her met eder the helligtrefoldighed beſalendes. Screffuet i wiborg die Agnetes virginis.

Karina billef
dotther.

Paa en Sebbel:

Kiere broder bedher ieg eder for gudz ſtylb oc for all then gode trow ieg haſſuer till edher at i tage meg thet icki till myſtickæ at mit bod haſſuer icki veret hooff edher Kiere broder førſt gud will wij findeſſ tha ſtall ieg ſye edher hvad forſømeſſ thet haſſuer werett paa ferdhe. Kiere broder maa i oc viide thet ieg ſcreff maugnſſ lauriſſen myn ſøn till twenne eller trende reyhſter i ſommer met ſtotther ſom vare for alborg oc ieg haſſuer inghen ſwar fott fraa hannem, ville i vell giøre oc bynde meg till om i haſſue noghen tibend faet fra hannem.

Uſkrift:

Gelig oc welbyrdig man Meſther Owa Wille Gyn
Kiere Brodher klerlig kommandes thette breff.

XVIII.

Univerſitetets Dom imellem Jeſper Daa og Birgitte Giøe 1540.

(Meddeelt efter Originalen i det Danſke Cancellies Archiv af Student
M. R. G. Kall Kaſmuſſen).

Det her meddeelte Document, af hvilket der findes Afſkrifter blandt de Klevenseldſte Samlinger i Geh. Arch. og i Conſistorii Copiebog Nr. 1, har ikke før været benyttet, men fortæner Opmærksomhed baade for ſelve Indholdet og fordi det indeholder et vigtigt Bidrag til Birgitte Giøes Levnet. Det bliver ved ſamme oplyſt, at denne berømte Kvinde ikke kan antages nogenſinde at have været beſtemt til Egtefælle for Joachim Rønnow, hvilket Holtſelbt (R. Chriſt. III. Hiſt. Fol. B. 1111) har givet Anledning til at troe¹⁾; ligesom det uden al Tvivl

var

¹⁾ Svogerſkabet imellem Biſkop Joach. Rønnow og Hr. Hogens Giøe (Knudſens Joachim Rønnow, S. 45. jvf. S. 24) beſtod i, at Hiins Broder, Eiler R., var gift med en Datter af et Søſkendsbarn (en Søſter efter den Tidz Benævnelsesmaade) til Denne.

var hendes Søster, Fru Sophie Gise, Hr. Rogens Billed til Svandholm, saaledes som den Skibsfte Kronike har det ¹⁾, og ikke hende, der talde Hans Tausens Sag for Bispen. Denne Fru Sophie Gise døde nemlig ikke, som Hvitfeld har (A. Fred. I. Hist. Fol. D. 11 ²⁾), 1526, men først 1537 (i Martis) i Stettin hos en Læge, til hvem hun, fulgt af sine Jomfruer, (blandt hvilke ogsaa af Birgitte Gise), var dragen over for at faae Hjælp til en svær Sygdom. (Klevenf. Saml.) Hun havde Lvilum-Kloster i Jylland i Forlening af Kongen (l. c.) og Havelse i Siælland af Bisshop Joachim Rønnow (Knudsens Joachim Rønnow S. 192). See forøvrigt Niels Hemmingsens Liigprædiken over Fru Birg. Gise. Det kan her leilighedsviis bemærkes, at Birgitte Gise eiede efter sin Fader den da saakaldte Sigbrits (nu Dypsted) Gaard i Kjøbenhavn (Klevenf. Saml.), og at Hr. Herluf Trolle døde i denne. (Slægtesk., Nr. 772 fol. Nye Igl. Mstrpt-saml. paa det Igl. Bibl.) Jesper Daa til Enggaard (Gyldensteen i Fyen), der allerede 1523 var forlenet med Estebierg i Fyen (Nye Danske Mag. VI. 280), blev siden gift med Fru Anne Friis, Enke efter Thord Rod (Klevenf. Saml.), og døde d. 22 Martis 1562. (Mag. f. d. danske Adelshist. I. 110; Abildgaards Tegninger over Mon.)

Sogborne Furste Stormegtiste naadigste konning och Herre Som ethers Raades kongl. maiesteet haffuer giiffuit off ether naades ydmynge oc Underdannig tienerer Rectorj oc professoribus vtj ether naades vniuersiteet her vtj Kjøbenhaffn beffaling att granste oc offueruege, Thenne egtestaff sag, emellom Erlige oc velburdige personer Jesper Daa tiill Enggard oc Jomfrue birgitte Gise, att wj skulle giiffue ether naade Ett Christeligt suar tiill thitt spørffmaall som ether naade frem sette y saa maade, Om for^{ne} personers troeloffuelse, som er skeett xv aar siden haffuer wærtt rett. egtestaff Eller en, Oc om same personer epter beggis theris beretning oc sagens leglighed mw wære frij oc leddige fran huer andre mett en goedt samwittighet paa begge siider heller oc icke. Tha haffue wij først grandgiiffuelig offueruegitt och Randsagit the tvenne scriiffter som for^{ne} tuo personer off antuorbet haffuer, huer paa sin siide, vtj Samme theris egtestaffs sag Effter ether Raadis beffalning Och ther tiill mett hørtt beggis theris tiiltale oc giensuar hemelig oc obenbarlig, oc troligen vnderuist oc formanet thennum aff then hellige scriiffit att the wille for off inthet andett End rett sandhet bekiende oc bestaa, hnilket the off oc mett Suoren eedt loffuit oc tiilsagde. Ther wi tha haffde hørtt oc forstandit beggis theris hiertens sandhettz bekiendelisse effter lang handell oc disputatz mett huer andre indbirdis frem oc tilbage

¹⁾ Kun i det Eine af de to Autographeer af samme er hendes Navn tilligemed den hende der givne Benævnelse overkreget igjen (jof. S. R. D. II. 593 Num. (k) og (l)).

²⁾ Hvitfelds hele Beretning om Fru Sophie Gise paa dette Sted er uden al Tvivl urigtig (jof. Danske Mag. VI. 190).

tilbage aff then hellige scriift, Bless ther om spurdt, huatt huer aff off vti thenne sag, wille suare G. I. Matt: aff en goet samuittighett tiill for^{ne} ether Raades fremsett oc Spørsmoll. Iha paa thet siiste komme vij saa endrectelig offuer eens mett huer andre aff then forstand gud off gliiffuit haffuer, att vij icke andet kunde formercke, effter tiltalle oc giensuar, oc all saggens leglighet paa begge sider, En att ther haffuer icke værret Rett egteskaff for gud Emellom for^{ne} Erlige oc velburdige personer Jasper daa oc Somfrue birgitte giøe, Thij, tiill rett egteskaff hører Sandt hiertelig oc aluerlig frij wilge oc samtøcke paa begge sider, huilkett som icke findes att haffue værret nogen tiidt emellom for^{ne} personer v sandhett først forthij Att for^{ne} Somfrue birgitte haffuer suorett paa sin siell salighet Och himmerigis lodt, att hun aldrig samtøckett aff hwo oc hierte Samme Jesper daa tiill sin hosbunde. Men huadt hwn sagde eller giorde wtj samme egteskaffs handell, paa then tiid nw xv. aar siden, thett beclager hun høgelig for gud, oc mennischen, att hun bless icke aleneste, vti Sin wforstandig barndom, lockitt oc weyitt mett listighett oc tresshett, men oc saa wbenbarlig nød oc twingitt tiill aff hendis fader oc venner oc besønderlig aff hendes steffmoder. Først om then handscriift som hwn gaff for^{ne} Jesper Daa, Robte hwn gud almechtigste tiill vitnesburdt Oc sagde att en closter Somfrue wtj Ringcloster wedt naffn Somfrue mette offuis dotther, wnder hues tugtt, affue, oc limestrog¹⁾ hun sagde sig att haffue wærett Nogett neer ind tiill then tiidt, bode weybe oc truebe henne tiill att scriiffue then handscriift Epter een anden handscriift, som hun hende forre lagde Saa hun then screff mett grædende thore emodt hendis hierthens wilge oc samtøcke for hōtzell oc trussell, oc nogitt for frøgtt oc fare skuldt, huilkett hun giorde oc beuissligt mett for^{ne} Somfrue mette offues dotters egenn handscriift. Ther nest om the ja ordt som hun skulle swarett tiill the spørsmoall Som bleffue giortt tiill hende ther the bleffue Sammen giffuen, Wadt hun gud saa sandt hielpse seg aff all hendes nød oc icke Sandermere, Att hun swarede thennum icke aff hiertens grund men aleneste for Metzell frøgt oc fare skuld hun haffde for syn fader, Stiiffmoder oc andre hennes venner, Som sagde thennum icke wille wære erreløss for hendes skuldt. Item om then festende gaffue for^{ne} Jesper daa gaff hende Sagde hun saa paa sin siell salighetz fortabelsse, att hendis steffmoder then anamede oc hengde paa hendes halff emodt hendes vilge oc samtøcke, huilken hun thorbe dog icke forsage, huercken paa thenn tiidt eller saa lenge hendes stiiffmoder wor wtj liffue. Ther tiill sagde hun att hun war paa then

¹⁾ Limestrog, Slag med Riis.

then tiidt eett vforstandliigt barnn icke eldre end paa sitt elluffte aar¹⁾, wtj huilken alder hun icke obenbarlig staa emodt torde sine forelder oc venner De ey heller rettelig forstoet huatt thet hører till egteskaff. Ther nest oc saa att all then stund hendes stiißmoder leffde, torde hun icke sege hende emodt eller fortorne, men stactitt tiidt epter samme hendes stiißmoders dødt²⁾, gaff hun obenbarlig sin hierthens viilge oc grundt tiilkiende, vbi Kolbinge Liffigenes fornessne Jesper Daa att hand torde huercken forsee eller forlade seg till hende, huilket han oc self vbi lyge Raade scrifftelig oc muntlig bestoedt. Fremdelis lodt hun hanum mett thett snarreste thet epter sende sin festinde gaffue igienn Ther hun wor thaa først kommen tiill fiortende aar, Giiffuendes thet mett tiilkiende att thett icke wor mett hendes wilge oc samtøcke, att the bleffue sammen giiffuen. Item att hun altiit førre hendes stiißmoder döde beclagede samme waalbt oc trengshell lønlige for hendes wenaer, De for thennum hun torde thett klage fore, att hun skulle nødes oc trenges tiill att haffue then som hendes hiertte aldrig haffde eller kunde falde till, Huilket Erlig oc wellerdt mand her peder thomesenn Superintendentt wtj wendshysell stigt, Som samme tiidt tientte hendis fader, tiilstoedt paa sin suorne eedt oc Salighet att hun thet y sandhett gjorde. Item att hun aldrig beuiiste vtj tesse xv. aar nogen tierlighetz eller elskelighetz tegenn emodt for^{ne} Jesper daa Enthenn mett lifflige ordt, stend eller anden deell som thet pleger att stee emellom rett festemandt oc festemøss, men att hun gaait (gaadt, gidet) aldrig gierne seett hanum eller høre hanum nessne, vthen stor hierthens forrig oc beiff graadt, huilket dog icke pleger att stee eller hende huor som er een goedt wilge oc samtøcke paa bode siider. Item vij haffue oc saa atspurdt Tomfrue birgittis fader Erlige oc welburdige mandt oc strenge Ridder her Rogens goye oc hendes iij brødre Albret gøse, Eskild gøse, oc cristoffer gøse, Desligest hendes Søster frue Eline, om the haffde nogen tiidt fornummett Tomfrue birgitte att haffue wilge oc tierlighett Eller oc aff hiertett samtøckt att haffue for^{ne} Jesper Daa, Tha haffue the alle och huer endregtelig Suaret mett Suorenn eedt effter theris Samuittighetz Sandhet att the thett aldrig fornumme paa hende Men wor thenum witterligt att hun altiit grætt oc holt sig yde saa thitt oc offte som hun enthenn saa hannum eller horde hansf naffn nessne.

¹⁾ Med Hensyn til denne Angivelse maa det bemærkes, at hendes Moder døde d. 9 Nov. 1513 (Mstr. Nr. 785 Fol. Ny Egl. Saml. paa det Egl. Bibl.; jvf. Abildgaards Tegn. Sunderslev Kirke i Siell.) Efter Eiligpræd. over hende (Fol. D.) døde hun i sit 64de Aar, og skulde saaledes være født 1510 eller 1511.

²⁾ Birgitte Gieses Stedmoder, Fru Margrethe (Sture), døde (i Dec.) 1528. (Klævens. Saml.)

neffue. Item thet samme haffue oc saa befoett oc belienbt paa theris Suorne edt Lheffe epter^{ne} Erlige oc friiborne Her Mouris ollfen, Claus Daa, ffue Sophie Her Arill bragdes, oc frue Sophie Eric mattzens, som offte omgienges mett Jomfrue birgitte, then tiidt then handell wor paa tale. Item belienbt oc tiilstoedt for^{ne} Jesper daa att han epter thenne tiidt Jomfrue birgitte haffde sagtt hannum ney aff thitt, y hierte waar stultt tiillffornn Oc bleff tha først obenbarlig tiillienbt giiffuenn, att han aldrig vtj saa Range aar beclagebe seg engthen for hendes forelder oc wanner, eller mett nogenn rettergang for herstass att han war forlatt aff hende, eller oc att hun haffde giortt hannum wrett, Men wor Siidenn thenn tiidt aldelis tiill friids oc loedt thett saa bliffue. Item paa thett siiste haffue wij obenbarlig tiillspurt for^{ne} Jesper daa, Om hand wilbe eller kunde mett stielliche witnessburb driiffue oc tiill inthett giøre Rogen aff the article eller ordt, som for^{ne} Jomfrue birgitte for off berette, oc bekende, Ther tiill swarrett for^{ne} Jesper daa, att han icke kunde eller wilbe the hende Rogitt ydermere paa, end hun vilbe bestaa mett sin eedt oc forpligtelisse, wnder gudtz wrede oc thenn euige ordømmelisse. Tha epter Saadanne tilltale oc gienfwar witnessburt oc saggens leglighetz oc Jomfrue birgittis Suorne eber oc forpligtelisse som forscriffuit staa, kunde wij icke andet mercke eller forstaa, wdaff then hellige scrifft, Endt ther haffuer icke wæritt reett eccheschaff for gudt Emellom for^{ne} personer Jesper daa oc Jomfrue birgitte. Fremdelis haffue wij oc saa Effter E. kon. Matt.s tilladelisse oc beffaling annammett tiill off y thenne sag alle superintendentter her y Ethers Raades Niige Danmark oc giffuit thennum samme sag tiill liende, mett all hendess leglighetz som foruit staa, huilkenn the oc grandgiiffueligenn haffue Mandzageett oc offueruegitt, oc endrecteligenn mett off besluttett oc samtøct. Att thette wortt swar som wij haffue epter saadan beretning som forscriffuit staa, giiffuit y thenne sag, Er rebeligt og cristeligt epter gudtz log oc naturligt stiel Ther fore bede wij ether kongel. Matt. ydmngeligen oc wnderdanligenn Att effter thij att wij haffue aff wor yderste formuge mett en goedt Samuittighet besletiget off Effter Ether Raades beffalning, Ether Raade will werdes tiill, thette wortt Endrectelig Swar wtj thenn beste partt tiill tacke annamme Scressuit vtj kispnehaffu Sancti Laurentij dag Anno etc. M.D.xl. wnder ether Raades vniuersitetis Indzegl.

Udenpaa:

Uniueritetens dom y Kiøbnehaffu y mellem Jesper daa og Wjn kerre Hustru Dygitte gæve, og paa thenn tiid ther thenne dom giel, waar thett wtendt ff hennde og meg att wij aff guds forsynn skulle komme sammens.

S. trolle egbd.